ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΓΕΡΑΣ ΨΥΧΩΝ

ποὺ μαρτύρησαν στὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ (1922)

Ἱερὰ Μητρόπολις
Καισαριάνης, Βύρωνος καὶ Υμηττοῦ
Καισαριανὴ 2009

Γέρας ψυχῶν
ποὺ μαρτύρησαν
στὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφή
(1922)

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Σειρά:
«Μνῆμες» ἀριθμ. 3

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανὴ
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-19-4

Έκδοτική Παραγωγή
Εωσφόρος
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Αριστοτέλους 12-16, 116 36 Αθήνα
Τηλ.: 210.921.7512, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

ΓΕΡΑΣ ΨΥΧΩΝ
ποὺ μαρτύρησαν στὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ (1922)

τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

«Πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς,
ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
μετὰ δόξης αἰωνίου»
(Β΄ Τιμόθεον β΄ 10).

Οἱ θεσπέσιοι αὐτοὶ λόγοι τοῦ κήρυκος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου ἠχοῦν κατὰ τὴν παροῦσα ἐπίσημη ἡμέρα στὰ ὦτα καὶ στὸν νοῦ μας.

Σήμερα Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ Ἁγία Μητέρα μας Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νὰ βιώσουμε τὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, τὴν λυτρωτικὴ θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐμπνευσθοῦμε ἀπ' αὐτὴ καὶ νὰ ἐνισχυθοῦμε ἀγωνιζόμενοι τὸν καλὸ ἀγῶνα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς.

Σήμερα ἐπίσης ἡ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας μας στρέφεται καὶ πρὸς τὰ σεβάσμια πρόσωπα, τοῦ κορυφαίου μάρτυρα Ἱεράρχου Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου καὶ τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν: Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Μοσχονησίων Ἀμβροσίου, Ἰκονίου Προκοπίου καὶ Ζήλων Εὐθυμίου καθὼς ἐπίσης καὶ ὅλων τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἀδελφῶν μας, οἱ

ὁποῖοι τελείωσαν τὸν ἐπίγειο βίο τους μὲ μαρτύρια, διωγμούς, βασανιστήρια κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη τῆς μεγάλης καταστροφῆς καὶ τῆς ἐκριζώσεως τῶν πατέρων μας ἀπὸ τὶς πατρογονικὲς ἑστίες τους στὴν Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸν Αὔγουστο - Σεπτέμβριο τοῦ ἔτους 1922, ὁπότε ἐγράφη ὁ ἐπίλογος τῆς τρισχιλιετοῦς παρουσίας, δράσεως καὶ ζωῆς τῶν Ἑλλήνων στὴν Μικρὰ Ἀσία.

«Πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου» (Β΄ Τιμόθεον β΄ 10).

Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὰ δικά του παθήματα, στὶς δικές του ταλαιπωρίες, ὅλες τὶς θυσίες του, τῶν ὁποίων ἀποκορύφωμα ὑπῆρξε ἡ σύλληψη, ἡ φυλάκισή του καὶ στὴ συνέχεια ὁ δι' ἀποκεφαλισμοῦ θάνατός του. Ἡ δεύτερη ἐπιστολή τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν μαθητή του ἀπόστολο Τιμόθεο ἀποτελεῖ τὴν πνευματικὴ παρακαταθήκη του. Γράφει στὸν ἀγαπημένο μαθητή του ἀπόστολο Τιμόθεο ἀπὸ τὴν φυλακή του στὴν Ρώμη, ἀναμένοντας τὴν ἐκτέλεση τῆς θανατικῆς ἀποφάσεως νὰ ἀποκεφαλισθεῖ. Ἐξομολογεῖται ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὅλα ὅσα ὑποφέρει γιὰ τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὑπομένει, γιὰ χάρι τῶν ἐκλεκτῶν, γιὰ χάρι τῶν χριστιανῶν, ἑρμηνεύοντας μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους τὸ νόημα τῆς θυσίας του, ὅτι ὅλος ὁ κόπος, ἡ ἀγωνία, οἱ ταλαιπωρίες του ἀποσκοποῦσαν στὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν καὶ στὴν συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στήν αἰώνια δόξα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ἀναφερόμενος στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Καλοῦ Ποιμένος, μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνει καὶ ὅτι *«ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησι ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα· ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστι καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων»* (Ἰωάννου ι΄ 11-13).

Ἑπομένως ἡ αὐτοθυσία εἶναι χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν γνησίων καὶ αὐθεντικῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἔχει σκοπὸ τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν.

Εἶναι ἐπίκαιροι οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ στὴν περίπτωσι τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Σμύρνης, ἐπειδὴ καὶ τὸ δικό του μαρτύριο σ' αὐτὸ ἀπέβλεπε.

Ὁλόκληρη ἡ ζωή του ὑπῆρξε μία θυσία γιὰ τὸ εὐσεβὲς Γένος τῶν Χριστιανῶν, γιὰ τὸ ἀγαπημένο ποίμνιό του. Ἐνθυμούμεθα, ὅτι ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ γενναῖος Ἱεράρχης, ὅπως ὁ Μωϋσῆς, προτίμησε νὰ συγκακουχεῖται μὲ τὸν Πιστὸ Λαὸ παρὰ νὰ ἔχει πρόσκαιρη ἀπόλαυσι τῆς ζωῆς καὶ τῶν τιμῶν, ὅπως γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του: *«Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν»* (Πρὸς Ἑβραίους ια΄, 24-25).

Τὸ ἴδιο ὑψηλὸ καὶ αὐτοθυσιαστικὸ φρόνημα ἐπέδειξαν καὶ οἱ λοιποὶ Ἱεράρχες τῶν Μικρασιατικῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, γιὰ τοὺς ὁποίους *«ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος»* (Πρὸς Ἑβραίους ια΄ 32) μὲ λεπτομέρειες τὰ μαρτύρια τῶν κλεινῶν Πατέρων μας.

Αὐτὴ ἡ προοπτικὴ τοῦ μαρτυρίου τους ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἅγιος Χρυσόστομος Μητροπολίτης Σμύρνης καὶ οἱ ἄλλοι Ἱεράρχες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπῆρξαν ὄχι μόνον διάδοχοι στοὺς θρόνους τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ μέτοχοι στοὺς τρόπους τῆς ἀποστολικῆς ζωῆς καὶ διακονίας. Ἔζησαν καὶ τελειώθηκαν ἀποστολικῶς, θυσιαζόμενοι προθύμως καὶ ἑκουσίως πάντοτε γιὰ τὶς ἀθάνατες ψυχές, ὑπὲρ ὧν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε πρῶτος (Πρβλ. Πρὸς Ρωμαίους ε΄ 8).

Εἰδικώτερον:

Ὁ Ἐθνοϊερομάρτυρας Ἅγιος Χρυσόστομος, Μητροπολίτης Σμύρνης παραδόθηκε ὡς ἐξιλαστήριο θύμα στὸν μαινόμενο κατ' αὐτοῦ τουρκικὸ ὄχλο. Ὁ μακάριος ἐκεῖνος Ἱεράρχης ἐξυβρίσθηκε, ἀτιμάσθηκε καὶ κακοποιήθηκε φοβερά καὶ

βάναυσα. Πέθανε μαρτυρικὰ θυσιαζόμενος φρικτὰ τὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου τῆς 27ης Αὐγούστου (9ης Σεπτεμβρίου) 1922. Θυσιάστηκε ὡς ἱερεῖο ἄμωμο καὶ ἑκούσιο καὶ ἀπαξίωσε νὰ δεχθεῖ τὴν προσφερθεῖσα σ' αὐτὸν διάσωσι μὲ τὴν φυγή, διότι ἐβάρυνε στὴν ἀρχιερατικὴ συνείδησί του ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: *«ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων»* μόνον δὲ *«ὁ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστι καὶ οὗ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων»* (Ἰωάννου ι΄, 12-13).

Ὁ Μητροπολίτης Κυδωνιῶν Γρηγόριος συμπεριφερόμενος ὡς πατέρας καὶ προστάτης τοῦ ποιμνίου του ἔσωσε πολλοὺς πιστοὺς φυλακισμένους καὶ μελλοθανάτους. Φυγάδευσε τὸ μέγιστο μέρος τοῦ ποιμνίου του σὲ ἀσφαλεῖς τόπους ἐκτὸς τῶν τουρκικῶν ὁρίων. Συγκακουχήθηκε ὁ ἴδιος μαζὶ μὲ τοὺς ἐναπομείναντες Μικρασιάτες. Ὁδηγήθηκε σὲ ἐξορία μαζί τους τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἔτους 1922. Ἐνῷ δὲ ἀνοίχθηκε λάκκος, γιὰ νὰ τὸν θάψουν ζῶντα οἱ ἐχθροὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος μας, ξεψύχησε πληγεὶς ἀπὸ ἐγκεφαλικὴ συμφόρησι, τελειωθεὶς ἐν Κυρίῳ τὴν 3η Ὀκτωβρίου 1922.

Ὁ Μητροπολίτης Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος μαρτύρησε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1922 ἀφοῦ βασανίστηκε μὲ τὸ μαρτύριο τῆς πεταλώσεως τῶν ποδῶν του καὶ τῆς κατατεμαχίσεως τοῦ σώματός του. Μαζί του συνεμαρτύρησαν καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ἄλλοι πιστοὶ τῆς Ἐπαρχίας του, *«ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων* (καὶ τῶν ὀδυνῶν) *αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν»* (Ἀποκαλύψεως ιδ΄, 13).

Ὁ Μητροπολίτης Ἰκονίου Προκόπιος τελειώθηκε μὲ φοβερὲς κακουχίες λίγο πρὶν τὸ 1922, ἀπὸ τὰ πολλὰ δεινὰ ποὺ ἐπισωρεύθηκαν ἐναντίον αὐτοῦ καὶ τοῦ ποιμνίου του ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Μέσα σὲ μιὰ χωρὶς ἔλεος καὶ ἀνθρωπιὰ καταδυνάστευση τοῦ ποιμνίου του καὶ τῶν ποιμένων τοῦ λαοῦ του, ἀλλὰ καὶ στὶς ἀπεγνωσμένες κραυγὲς καὶ στεναγμοὺς πόνου τοῦ πιστοῦ λαοῦ, παρέδωκε τὸ πνεῦμα του στὸν Μέγα Ἀρχιερέα καὶ Σωτῆρα Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, μαχόμενος στὴν πρώτη γραμμὴ γιὰ τὴν προστασία τοῦ ποιμνίου του καὶ συμπάσχοντας μὲ τοὺς στενάζοντες Ἕλληνες Χριστιανοὺς τῆς Ἀνατολίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Ζήλων Εὐθύμιος φυλακίσθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, στὴν Ἀμάσεια τοῦ Πόντου, καὶ ἐνῷ βρισκόταν στὴν φυλακὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1921 μετέδιδε στοὺς κρατουμένους Ἕλληνες Χριστιανούς, τοὺς προκρίτους τοῦ Γένους μας, ποὺ φυλάκιζαν τὰ ἔκτακτα Στρατοδικεῖα τῶν Νεοτούρκων, μαζὶ μὲ τὸ ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ καὶ τὸ μήνυμα τῆς ἐθνικῆς ἀναστάσεως, ἐμψυχώνοντας, παρηγορώντας καὶ ἐνισχύωντάς τους. Ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς δραστηριότητάς του ὑφίστατο καθημερινῶς ἐπὶ 41 ἡμέρες πολυώδυνα μαρτύρια ἀπὸ τοὺς δημίους του, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὑπέκυψε στὸν θάνατο τὴν 19η Μαΐου 1921. Τὶς τελευταῖες ἡμέρες ἔψαλλε μόνος τὴν νεκρώσιμη Ἀκολουθία γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὅπως ἔπραττε καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ἦταν φυλακισμένος κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὅτι *«ἐπηκροῶντο δὲ αὐτοῦ οἱ δέσμιοι»* (Πράξεων ιστ΄, 25). Μετετέθη στὸν Κύριο τῆς ζωῆς ὡς Ἐθνομάρτυρας καὶ Ἱερομάρτυρας.

Οἱ ἅγιοι στεφανωμένοι μὲ τὴν αἰώνια δόξα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ γίνονται γιὰ μᾶς πρότυπα στὸν πνευματικὸ ἀγῶνα μας καὶ μᾶς ἐνισχύουν καὶ μᾶς ἐμπνέουν νὰ ἔχουμε ὑπομονὴ στὶς δοκιμασίες τῆς ζωῆς ἔχοντες ὑπ' ὄψι μας τὴν παρατήρηση τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὅτι *«πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται»* (Πρὸς Τιμόθεον Β΄ γ΄ 12), *«ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. Ἀναλογίσασθε γὰρ τὴν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι»* (Πρὸς Ἑβραίους ιβ΄ 2-3).

Ἡ Ἐκκλησία, τὸ ζωντανὸ καὶ ἔνδοξο Σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τιμᾶ τὴν θυσία τῶν ποιμένων τοῦ λογικοῦ ποιμνίου της, τὰ πολυώδυνα βάσανα καὶ τὶς κακουχίες τους ψάλλουσα: *«Τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων, ἃς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον, δυσωπήθητι Κύριε καὶ πάσας ἡμῶν τὰς ὀδύνας ἴασαι, Φιλάνθρωπε δεόμεθα».*

